Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

№ 115 (4751)
СРЕДА
июниин
13
1945 он

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэ

Зунай сагта загаһа бариха шиидхэхы саг эхилээ. Нүхэд загаһашад! Үдэр бүри олзотойгоор губшажа, бүхы завод, загаһа агнууриин моторно станци, бригада бүхэнөөрөө улам ехэ загаһа барижа, Эхэ орондоо үгэхын түлөө мүрысэгты!

Президент господин Г. Трумэндэ

Сагаан Байшан, Вашингтон

Агрессидэ эсэргүү дайнда бэе бэедээ туһалалсахадаа баримталха заршамууд тухай советско-американска хэлсээнние баталһанһаа хойшо гурбан жэл хүсэһэн үдэртэ советскэ правительствын болоод, минии өөрымни баясхалан хүргэһэниие хүлеэн абахые Таниие ба Америкын Холбоото Штадуудай Правительствые гуйнаб.

Европодо болоһон бүхы дайнай үе соо Америкын Холбоото Штадуудай ленд-лизын гуримаар Советскэ Союзда буу зэбсэг, стратегическэ хэрэгсэлнүүд болон эдеэ хоолой зүйлнүүдые үгэһэн энэ хэлсээн болбол ниитынгээ дайсан болохо гитлеровскэ Германида эсэргүү дайн сэрэгтэ айхабтар ехэ юумэ бүтээһэн ба тэрэ дайниие амжалтатай һайнаар дүүргэхэ хэрэгтэ туһа нэмэри хүргэбэ.

Хамтаржа тэмсэл хэхэ үе соогоо Советскэ Союз болон Америкын Холбоото Штадуудай хоорондо бүхэжэһэн хани халуун барисаамнай энээнһээ хойшодоошье манай арадуудай аша туһада болон мүн эрхэ сүлөөдэ дуратай бүхы арадуудай хоорондо бата бэхи эб найрамдал байгуулхын ашаг туһада улам амжалтатайгаар хүгжэхэ бэзэ гэжэ сохом найданаб.

И. СТАЛИН.

Господин Стеттиниуста, США-гэй гүрэнэй секретарьта

Сан-Франциско

Агрессидэ эсэргүү дай хэхэдээ бэе бэедээ туһалалсаха заршамууд тухай советско-американска хэлсээниие баталһанһаа хойшо гурбан жэл болоһоной дашарамда Танда үлэмжэ ехэ баясхаланиие хүргэнэб.

Буу зэбсэгүүдые арендаар гү, али урьһаар дамжуулан үгэхэ тухай программые бэелүүлхэ Управлениие элитэ ударидагша болохо Та хадаа Улаан Армиие буу зэбсэгээр, стратегическэ хэрэгсэл болон эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангахын түлөө али тухай ехэ юумэ бүтээһыетнай энэ үдэр һанажа үзэхэдэ илангаяа таарамжатай байнал. Энэ туһаламжын хэмжээнүүд болон эдэ бүхы хэрэгые һайнаар эмхидхэһэн ябадал хадаа гитлеровскэ Германиие хяа һамна сохихэдо нилээд туһа хүргэбэ.

Европодо байгаа ниитынгээ дайсанда эсэргүүсэн Советскэ Союзай болон Америкын Холбоото Штадуудай арад зон болон арминуудай хамтаржа хэһэн тэмсэлынь бата найдамтай энхэ амгалан ба уласхоорондын аюулгүй байдалые хангахын зорилгоор манай оронуудай хоорондохи хани барисаае бүхэжүүлхэ болон улам саашань хүгжөөхын услови байгуулба гээшэ.

В. МОЛОТОВ.

ЗУНАЙ САГТА ЗАГАҺА ЕХЭЭР БАРИХА

ВКП(б)-гэй обкомой XIX пленум болбол 1945 ондо загаһа бариха гүрэнэй түсэбые заатагүй саг болзор соонь дүүргэхэ гэжэ Байкалгосрыбтрест ба Рыбакколхозсоюзай правлениин хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые уялгалһан байна.

Пленумэй энэ шиидхэбэриие үдэр бүриингөө хүдэлмэри дээрэ гарай хүтэлбэри болгожо, олонхи загаһанай завод, колхоз, бригада болон МРС-үүдэй коллективүүд, тэндэхи партийна ба советскэ органуудай халуун туһаламжатайгаар загаһа бариха гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна гэжэ мүнөөдэр тэмдэглэе.

Жэшээень абаад үзэхэ юм болоо һаа, Баргажанай загаһанай завод байгша оной 5 һарын түсэбые 174,4 процент дүүргэбэ. Усть-Баргажанай завод 137,2 процент дүүргээд, хэдэн арбаад центнер загаһа түсэбһөө гадуур гүрэндэ тушаагаа. Мүн Хойто-Байгалай, Дубининска, Кабанскын болон бусад хэдэн заводууд май һарынгаа программые үлүүлэн дүүргэжэ шадаһан байнад.

Тэрэшэлэн загаһанай ажалтай колхозууд эдэ заводуудһаа муу бэшээр хүдэлмэрилнэ. Жэшээнь, үнгэрэгшэ 5 һарын туршада иимэ колхозууд түсэбһөө гадуур 2.015 центнер эрхим шанартай загаһа барижа гүрэндөө тушааһан байна. Загаһанай ажалтай 18 колхозууд байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэбые үлүүлэн дүүргээд, тэдэнэй 16-ниинь бүхэсоюзна шан абаха болобо. Эдэ колхозуудай 6-ниинь июниин 1 болтор хахад жэлэйнгээ түсэбые холо үлүүлэн дүүргэнхэй.

Манай республикын загаһанай ажаүйлэдбэриин предприятинуудай эрэгтэй эмэгтэй загаһашад Иркутска областиин загаһашадтай мүрысөөндэ ороходоо, загаһа бариха жэлэй түсэбые болзорһоонь урид, тодорхойлбол хэлэбэл Сталинска Конституциин һайндэр хүртэр үлүүлэн дүүргэхэбди гэһэн харюусалгатай ба хүндэтэй уялгануудые абаһан бэлэй. Тиин, элэнэрэй олонхинь абаһан уялгануудаа стахановска ажалаараа бэелүүлжэ байһанниень дээрэ дурсагдаһан баримтанууд эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ.

Гэбэшье, загаһа бариха гүрэнэй түсэб республикын бүхы завод, МРС болон колхозуудаар хангалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна гэхэ аргагүй. Юундэб гэхэдэ, загаһа бариха жэлэйнгээ түсэбые хангалтагүй хашанаар дүүргэжэ байһан завод болон колхозууд үшөөл олон зандаа. Галуута-нуурай загаһанай завод (директорынь нүхэр Карнаков) үнгэрэгшэ май һарынгаа түсэбые арайхан гэжэ 35 процент дүүргээ. Мүн Яруунын загаһанай завод республика соогоо эгээл гээгдэжэ ябана.

Хэнэйшье мэдэһээр мүнөө жэлдэ гол горхонууд болон нуурнуудай мүльһэн эртэ хайлаа һэн. Тиин загаһа бариха зунай сезониие баһал эртэ эхилжэ болохо байгаа. Теэд, энэ аргаболомжые олонхи завод болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд бүримүһэн хэрэглэжэ шадаагүй. Энэ ехэхэн дутагдал мүн. Зарим загаһанай завод ба артельнүүд загаһа бариха зэр зэмсэгээ саг болзор соонь бэлэдхэжэ шадаагүй байһан дээрэһээн, загаһа бариха хүдэлмэриие ехэхэн гээгдэжэ эхилһэн юм. Усть-Баргажанай загаһанай заводой коллективэйхид 1-дэхи ба 2-дохи кварталайнгаа түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ шадабашье һаа, хэрэгтэй болохо зэмсэг хэрэгсэлнүүдээ бүримүһэн бэлэдхээгүй байба. Мүн онгосо болон флодой заһабарилгые тогтоогдоһон графигай ёһоор дүүргээгүй байһан дээрэһээнь, мүнөө 15 онгосо заһабариһаа үшөө гараадүй хэбтэжэ байһаар.

Загаһа бариха гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ нютагуудтахи партийна ба советскэ органууд шиидхэхы үүргэнүүдые эзэлнэ. Гэхэ зуураа олонхи аймагуудай партиин айкомууд болон аймгүйсэдкомууд загаһанай заводуудта, МРС-нүүд болон колхозуудта зохихо туһаламжа үзүүлжэ, тэдэнэй хүдэлмэриие үдэр бүриин хүтэлбэреэр ханганагүй гэжэ шүүмжэлхэ хэрэгтэй. Загаһан өөрөө баригдаха шэнги хайша хэрэгээр хандажа байдаг зантай хүтэлбэрилэгшэдые тоолохо болоо һаа илангаяа Яруунып, Сэлэнгын аймагуудаар үсөөн бэшэ байха.

Загаһа бариха шиидхэхы шанартай саг тулажа ерээ. Нэгэшье үдэрые олзогүйгөөр үнгэргэхэгүйн хойноһоо загаһанай ажаүйлэдбэри дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан хүн бүхэн тэмсэхэ ёһотой. Загаһа барилгын энэ сезон хадаа дайн сэрэгэй үедэ хэһэн эршэтэй шанга ажалайнгаа дүй дүршэлнүүдые амгалан тайбан сагай үедэ дүүрэн хэрэглэжэ, саашаданы улам нарижуулжа ба баяжуулжа шадаха байһанай шалгалта болохо байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

„Будапештые абаһанай түлөө“, „Кенигсбергые абаһанай түлөө“, Веные абаһанай түлөө“ болоод „Берлиниие абаһанай түлөө“ гэжэ медальнуудые бии болгохо тухай

1. СССР-эй Оборонын Арадай Комиссариадай хэһэн зууршалгые хангажа, «Будапештые абаһанай түлөө», «Кенигсбергые абаһанай түлөө», «Веные абаһанай түлөө» болоод «Берлиниие абаһанай түлөө» гэжэ тусгаар медальнуудые бии болгохо.

2. «Будапештые абаһанай түлөө», «Кенигсбергые абаһанай түлөө», «Веные абаһанай түлөө» болоод, «Берлиниие абаһанай түлөө» гэжэ медальнуудаар Будапешт, Кенигсберг, Вена болон Берлиндэ баатарлигаар сүмэрэн орожо, эзэлэн абаха ябадалда сэхэ хабаадалсагшадые, мүн тэрэшэлэн эдэ городуудые эзэлэн абахадаа дайшалхы операцинуудые эмхидхэгшэд ба хүтэлбэрилэгшэдые бултынь шагнаха.

3. «Будапештые абаһанай түлөө», «Кенигсбергые абаһанай түлөө» «Веные абаһанай түлөө» болоод, «Берлиниие абаһанай түлөө» гэжэ медальнуудай дүрим заабариие баталха.

4. «Будапештые абаһанай түлөө», «Кенигсбергые абаһанай түлөө», «Веные абаһанай түлөө» болоод, «Берлиниие абаһанай түлөө», гэжэ медальнуудай дүрсэ хэлбэриие баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1945 оной июниин 9.

„Будапештые абаһанай түлөө“, „Кенигсбергые абаһанай түлөө“, „Веные абаһанай түлөө“ болоод „Берлиниие абаһанай түлөө“ гэжэ медальнууд тухай дүрим заабари

1. «Будапештые абаһанай түлөө», «Кенигсбергые абаһанай түлөө», «Веные абаһанай түлөө» болоод «Берлиниие абаһанай түлөө» гэжэ медальнуудаар Будапешт, Кенигсберг, Вена болон Берлиндэ баатарлигаар сүмэрэн орожо, эзэлэн абаха ябадалда сэхэ хабаадалсаһан, мүн тэрэшэлэн эдэ городуудые абахадаа хэһэн дайшалхы операцинуудые эмхидхэгшэд ба хүтэлбэрилэгшэд болохо Улаан Армиин, Үһан-Сэрэгэй Флодой алба хэгшэд болон НКВД-гэй сэрэгүүд шагнагдаха болоно.

2. Дурсагдаһан городуудые эрид шанга сохилто хэхэдэ ба эзэлэн абахада үнэхөөрөө хабаадалсаһыень гэршэлжэ, частьнуудай командирнууд болон сэрэгэй эмнэлгын эмхизургаануудай начальнигуудай бэшэжэ үгэһэн документнүүдэй үндэһэ һуури дээрэ тэдэ медальнуудые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө үгтэхэ юм.

Медальнуудые иимэ гуримтайгаар үгэхэ юм гэбэл:

Улаан Армиин болон Үһан Сэрэгэй Флодой сэрэгэй частьнуудта алба хэжэ байһан хүнүүдтэ тэдэ сэрэгэйнь частьнуудай командирнуудынь, тиихэдэ арми болон флодой составһаа гаража ошоһон хүнүүдтэ шагнагдагшадай һуужа байһан нютагтань областной, городской болоод районно сэрэгэй комиссарнар дамжуулан үгэхэ байна.

3. «Будапештые абаһанай түлөө», «Кенигсбергые абаһанай түлөө», «Веные абаһанай түлөө» болоод. «Берлиниие абаһанай түлөө» медальнууд үбсүүнэй зүүн талада зүүгдэхэ зэргэтэй.

Орденууд болон бусад ондоо медальнуудай бии байгаа хадань, дээрэ дурсагдаһан медальнууд (медальгүйгөөр тэдэнэй лентнүүдые зүүжэ ябаһан ушарта) «Германиие дараһан илалтын түлөө» гэжэ медалиин удаа тээ, баруун талаһаа зүүлжээ иимэ гуримтайгаар зүүгдэхэ байна гэбэл: «Будапештые абаһанай түлөө», «Кенигсбергые абаһанай түлөө», «Веные абаһанай түлөө» болоод, «Берлиниие абаһанай түлөө» гэхэ жэшээтэй.

„Будапештые абаһанай түлөө“ гэжэ медалиин“ дүрсэ хэлбэри

Медаль болбол түб түхэреэн, хайша-хайшаа 32 миллиметр хэмжээтэй аад, сайраар шудхагдаха байна.

Медалиин нюур таладань: тэг дундуур «Будапештые абаһанай түлөө» гэжэ бэшээтэй байха, тэрээнэй дээдэ захадань табан хушуутай бишнихан одон, доодо тээнь һэлгэлдэнги лавр модоной хоёр һалаанууд дээрэ хадуур ба балта һиилээтэй байха. Медаль тэйроод хүбөөтэй.

Медалиин ара таладань: Будапештые эзэлэн абаһан үдэр: «1945 оной февралиин 13» гэжэ бэшэгдэхэ, тэрээн дээрэ табан хушуутай одон һиилэгдэхэ.

Медаль дээрэхи дүрсэнүүд болоод, бэшэгүүдынь наашаа тобойжо гаранги байха.

Медаль болбол һэнжэ болоод гарьхаар дамжажа 24 мм. үргэнтэй ухаа үнгэтэй торгон муарова лентээр орёогдоһон, табан булантай колодочкотой холбогдохо болоно. Лентын тэг дундуурынь 8 мм. үргэнтэй сэнхир һудал бии байха.

„Кенигсбергые абаһанай түлөө“ гэжэ медалиин дүрсэ хэлбэри

Медаль болбол түб түхэреэн, хайша-хайшаа 32 мм. хэмжээтэй аад, сайраар шудхагдаха.

Медалиин үбэр таладань: тэг дундаа «Кенигсбергые абаһанай түлөө» гэжэ бэшээтэй, дээдэ захадань табан хушуутай бишнихан одон, доодо тээнь лавр модочой ногоохон һалаа һиилээтэй байха. Медаль тойроод хүбөөтэй.

Медалиин ара таладань «Кенигсбергые абаһан үдэр: «1945 оной апрелиин 10» гэжэ бэшээтэй, тэрээн дээрэнь табан хушуутай бишнихан одон һиилэгдэхэ.

Медаль дээрэхи дүрсэ хэлбэринүүд ба бэшэгүүдынь бултадаа наашаа тобойжо гаранги байха.

Медаль һэнжэ болон гарьхаар дамжажа, 24 мм. үргэнтэй торгон муарова лентээр орёогдоһон, табан хушуутай колодочкотой холбогдохо болоно. Тэрэнэй лентэнь (хоорондоо заһһартайгаар) гурбан хара ба хоёр ногоон үнгэтэй табан һудалтай байха. Лентынь захаар уйтахан ногоон хярхаг бии байха.

„Веные абаһанай түлөө“ гэжэ медалиин дүрсэ хэлбэри

Медаль болбол түб түхэреэн, хайша хайшаа 32 мм. хэмжээтэй аад, сайраар шудхагдаха байна.

Медалиин нюур таладань тэг дундуур «Веные абаһанай түлөө» гэжэ бэшээтэй байха, тэрээнэй дээдэ захадань табан хушуутай бишнихан одон, доодо тээнь лавр гэжэ модоной ногоохон һалаа һиилээтэй байха. Медаль тэйроод хүбөөтэй.

Медалиин ара таладань Веные абаһан үдэр: «1945 оной апрелиин 13»—гэжэ бэшээтэй байха, тэрээнэн дээдэ захадань табан хушуутай одон һиилэгдэхэ.

Медаль дээрэхи дүрсэ хэлбэри болон бэшэгүүд бултадаа наашаа тобойжо гаранги байха.

Медаль болбол һэнжэ болоод гарьхаар дамжажа 24 мм. үргэнтэй сэнхир хүхэ торгон муарова лентээр орёогдоһон, табан хушуутай колодочкотой холбогдохо. Лентын тэг дундуур 8 мм. үргэнтэй сэнхир һудал бии байха.

„Берлиниие абаһанай түлөө“ гэжэ медалиин дүрсэ хэлбэри

Медаль болбол түб түхэреэн, хайша хайшаа 32 мм. хэмжээтэй аад, сайраар шудхагдаха байна.

Медалиин нюур таладань: тэг дундуур «Берлиниие абаһанай түлөө» гэжэ бэшээтэй, тэрэнэй дээдэ захадань табан хушуутай бишнихан одон, доодо тээнь хүбөөгөө зайгаад дуб модоной набшаһануудаар хэһэн заахан венок һылээтэй. Медаль тэйроод хүбөөтэй.

Медалиин ара таладань Берлиниие абаһан үдэр: «1945 оной майн 2»—гэжэ бэшэгдэхэ юм, тэрээн доронь табан хушуутай бишнихан одон һиилэгдэхэ.

Медаль дээрэхи дүрсэ хэлбэринүүд болон гаршагууд бултадаа наашаа тобойжо гаранги.

Медаль һэнжэ болон гарьхаар дамжажа 24 мм. үргэнтэй улаан торгон муарова лентээр ооһорлогдоод, табан хушуутай колодочкотой холбогдохо. Лентын тэг дундуур гурбан хара ба хоёр ухаа үнгэтэй табан һудалнууд бии байха. Хоёр захын хара һудалнуудынь уйтахан ухаа хярхагтай байха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Академик Фаворский Алексей Ефграфовичта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Органическа химиин талаар гайхамшаг ехэ научна туйлалтануудые хэһэнэйнь түлөө, илангаяа хэдэн олон шэнэ шэнэ органическа холбоонуудай синтез элоһоной түлөө, мүн тэрэшэлэн дээдэ мэргэжэлтэй химигүүдэй кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ олон жэл соо ашатай туһатайгаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө Фаворский Алексей Ефграфовичта ЛЕНИНЭЙ орден болон «ХАДУУР БА БАЛТА» гэжэ алтан медаль барюулгатайгаар Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль, 1945 оной июниин 10.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

„Белградые сүлөөлһэнэй түлөө“, „Варшавые сүлөөлһэнэй түлөө“ болон „Прагые сүлөөлһэнэй түлөө“ гэжэ медальнуудые бии болгохо тухай

1. СССР-эй Оборонын Арадай Комиссариадай хэһэн зууршалгые хангажа, „Белградые сүлөөлһэнэй түлөө“, „Варшавые сүлөөлһэнэй түлөө“ болон „Прагые сүлөөлһэнэй түлөө“ гэжэ тусгаар медальнуудые бии болгохо.

2. „Белградые сүлөөлһэнэй түлөө“, Варшавые сүлөөлһэнэй түлөө“ болон „Прагые сүлөөлһэнэй түлөө“ гэжэ медальнуудаар Белград, Варшава болон Прагада баатарлигаар сүмэрэн орожо, сүлөөлхэ ябадалда сэхэ хабаадалсаһан ба эдэ городуудые сүлөөлхэдэ хэһэн дайшалхы операцинуудые эмхидхэгшэд болон хүтэлбэрилэгшэдые бултыень шагнаха.

3. „Белградые сүлөөлһэнэй түлөө“, „Варшавые сүлөөлһэнэй түлөө“ болон „Прагые сүлөөлһэнэй түлөө“ гэжэ медальнууд тухай дүрим заабариие баталха.

4. „Белградые сүлөөлһэнэй түлөө“, „Варшавые сүлөөлһэнэй түлөө“ болон „Прагые сүлөөлһэнэй түлөө“ медальнуудай дүрсэ хэлбэриие баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1945 оной июниин 9.

„Белградые сүлөөлһэнэй түлөө“, „Варшавые сүлөөлһэнэй түлөө“ болон „Прагые сүлөөлһэнэй түлөө“ гэжэ медальнууд тухай дүрим заабари

1. „Белградые сүлөөлһэнэй түлөө“ „Варшавые сүлөөлһэнэй түлөө“ болон „Прагые сүлөөлһэнэй түлөө“ гэжэ медальнуудаар Белград, Варшава болон Прагада баатарлигаар сүмэрэн орожо, сүлөөлхэ ябадалда сэхэ хабаадалсаһан, мүн тэрэшэлэн эдэ городуудые сүлөөлхэдэ хэһэн дайшалхы операцинуудые эмхидхэгшэд болон хүтэлбэрилэгшэд болохо Улаан Армиин, Үһан-Сэрэгэй Флодто алба хэгшэд ба НКВД-эйн сэрэгүүд шагнагдаха юм.

2. Дурсагдаһан городуудые сүлөөлхэдэнь үнэхөөрөө хабаадалсаһыень гэршэлжэ, частиин командирнууд болон сэрэгэй эмнэлгын зургаануудай начальнигуудай бэшэжэ үгэһэн документнүүдэй үндэһэ һуури дээрэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй нэрээр тэдэ медальнууд барюулагдаха байна.

Медальнуудые барюулха гуримынь гэбэл:

Улаан Армиин болон Үһан-Сэрэгэй Флодой сэрэгэй частьнуудта алба хэжэ байһан хүнүүдтэ тэндэхи сэрэгэй частьнуудай командирнууд, тиихэдэ арми болон флодой составһаа гаража ошоһон хүнүүдтэ шагнагдагшадай һуужа байһан нютагтань областной, городской болон районно сэрэгэй комиссарнар үгэхэ болоно.

3. «Белградые сүлөөлһэнэй түлөө», «Варшавые сүлөөлһэнэй түлөө» болон «Прагые сүлөөлһэнэй түлөө» медальнууд үбсүүнэй зүүн талада зүүгдэхэ зэргэтэй.

Орденууд болон бусад ондоо медальнуудай бии байгаа хадань, дээрэ дурсагдаһан медальнууд (гү, али медальгүйгөөр тэдэнэй лентнүүдынь зүүжэ ябаа юм хадаа) «Берлиниие абаһанай түлөө» гэжэ медалиин удаа тээ баруун талаһаа зүүн тээшээ иимэ гуримтайгаар зүүгдэхэ юм гэбэл: «Белградые сүлөөлһэнэй түлөө», «Варшавые сүлөөлһэнэй түлөө» болон «Прагые сүлөөлһэнэй түлөө» гэхэ жэшээтэй.

„Белградые сүлөөлһэнэй түлөө“ гэжэ медалиин дүрсэ хэлбэри

Медаль түб түхэреэн, хайша хайшаа 32 мм. хэмжээтэй аад, сайраар шудхагдаха.

Медалиин нюур талада: тэг дундань „Белградые“ гэһэн бэеэрэө захаарнь тойроод „сүлөөлһэнэй түлөө“ гэжэ бэшээтэй, тэрээнэй дээдэ захадань табан хушуутай бишнихан одон, доодо захаарнь тойроод лавр модоной һалаагаар хэһэн венок һылээтэй байха. Медаль тойроод захаараа хүбөөтэй.

Медалиин ара таладань Белградые сүлөөлһэн үдэр: «1944 оной октябриин 20», тэрээн дээрэнь табан хушуутай бишнихан одон һиилэгдэхэ.

Медаль дээрэхи дүрсэ хэлбэринүүд болон бэшэгүүдынь наашаа тобойжо гаранги.

Медаль болбол һэнжэ болон гарьхаар дамжажа 24 мм. үргэнтэй ногоон торгон муарова лентээр орёогдоһон табан хушуутай колодочкотой ооһорлогдон холбогдохо. Лентын тэг дундуур 8 мм. үргэнтэй хара һудал бии байха.

„Варшавые сүлөөлһэнэй түлөө“ медалиин дүрсэ хэлбэри

Медаль түб түхэреэн, хайша хайшаа 32 мм. хэмжээтэй аад, сайраар шудхагдаха.

Медалиин нюур талада: тэг дундань лент дээгүүр „Варшавые“, гээд дээдэ захаарнь тойроод „сүлөөлһэнэй түлөө“ гэжэ бэшээтэй байха, доодо тээнь гэрэл сасарһан табан хушуутай бишнихан одон һиилэгдэхэ. Медаль тойроод захаараа хүбөөтэй.

Медалиин ара таладань Варшавые сүлөөлһэн үдэр: „1945 январиин 17“, тэрээн дээрэнь табан хушуутай бишнихан одон һиилээтэй.

Медаль дээрэхи дүрсэ хэлбэринүүд болон бэшэгүүдынь наашаа тобойжо гаранги.

Медаль болбол һэнжэ ба гарьхаар дамжажа, 24 мм. үргэнтэй сэнхир торгон муарова лентээр орёогдоһон табан хушуутай колодочкотой ооһорлогдон холбогдохо

Лентын тэг дундуур 8 мм. үргэнтэй улаан һудал бии. Лентын захаарнь нарихан шара хярхагтай.

„Прагые сүлөөлһэнэй түлөө“ медалиин дүрсэ хэлбэри

Медаль түб түхэреэн, хайша-хайшаа 32 мм. хэмжээтэй аад, сайраар шудхагдаха.

Медалиин нюур талада: дээдэ захынь тойроод „Сүлөөлһэнэй түлөө», доодо тээнь „Прагые“ гэжэ бэшэгдэхэ, доодо захадань мандажа байһан наран болон табан хушуутай бишнихан одон доро ерэжэ ниилэһэн лавр модоной хоёр ногоохон һалаанууд һиилэгдэхэ. Медаль захаараа тойроод хүбөөтэй.

Медалиин ара талада Прагые сүлөөлһэн үдэр: „1945 оной майн 9“, тэрээн доогуур табан хушуутай бишнихан одон һиилээтэй.

Медаль дээрэхи дүрсэ хэлбэринүүд болон бэшэгүүдынь наашаа тобойжо гаранги.

Медаль болбол һэнжэ болоод гарьхаар дамжажа 24 мм. үргэнтэй боро торгон муарова лентээр орёогдоһон табан хушуутай колодочкотой ооһорлогдон холбогдохо. Лентын тэг дундуур 8 мм үргэнтэй сэнхир һудал бии байха.

„Паллада гэжэ фрегат далайн оёорһоо абтахань

Советскэ гаваниин оёорто хэбтэһэн «Паллада» гэжэ фрегадые ургэн гаргаха хүдэлмэринүүд Владивостогто эхилбэ. 44 ехэ буутай «Паллада» гэжэ фрегат 1884 ондо Петербургскэ верфьдэ хэгдэһэн байгаа. Түс фрегадын түрүүшын командир Севастополиие хамгаалгын герой Павел Нахимов гэгшэ байһан юм. Уранзохёолшо Гончаров «Паллада» гэжэ фрегадын экспедицидэ хабаадалсаһан бэлэй.

Эрьеһээ холо бэшэ 14 метр гүнзэгы уһан соо энэ фрегат хэбтэнэ гэжэ водолазууд элирүүлбэ. Тэрээнэй бэе хадаа зузаан водоросльнуудаар хушагданхай. Тэрэнэй түмэр частьнуудынь муудаагүй ба модон частьнуудынь шулуун шэнги хатуу болшоһон байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Академик Павлов Михаил Александровичта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Металлургиие хүгжөөхэ, доменной процессын теориие бии болгохо тушаа гайхамшаг ехэ габьятай байһанай түлөө болоод, мүн тэрэшэлэн советскэ доменщигүүдые бэлэдхэхэ тушаа олон жэл соо ашагтай туһатайгаар ажаллаһанайнь түлөө академик Павлов Михаил Александровичта ЛЕНИНЭЙ орден болон «ХАДУУР БА БАЛТА» гэжэ алтан медаль барюулгатайгаар Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1945 оной июниин 10.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Академик Зеленский Николай Дмитриевичта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Органическа химиин талаар гайхамшаг ехэ научна туйлалтануудые хэһэнэй түлөө, илангаяа контактно-каталитическа процессүүдые шэнжэлэн үзэһэн ба химигүүдэй дээдэ мэргэжэлтэй кадрнуудые һурган бэлдэхэ тушаа айхабтар ехэ габьятай байһанайнь түлөө академик Зелинский Николай Дмитриевичтэ Ленинэй орден ба „Хадуур ба Балта“ гэжэ алтан медаль барюулгатайгаар Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1945 оной июниин 10.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Академик Лысенко Трофим Денисовичтэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Хүдөө ажалай культурануудай, илангаяа хартаабха болон шара будаагай ургасые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гайхамшаг ехэ габьятай байһанайнь түлөө академик Лысенко Трофим Денисовичтэ Ленинэй орден болон „Хадуур ба Балта“ гэжэ алтан медаль барюулгатайгаар Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1945 оной июниин 10.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Академик Мещанинов Иван Ивановичта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Филологическа наукануудай талаар гайхамшаг ехэ габьятай, ород хэлэнэй синтаксис болон морфологиие шэнжэлһэнэй түлөө, мүн тэрэшэлэн филологуудай кадрнуудые һурган бэлдэхэ тушаа олон жэл соо ашагтай туһатайгаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө академик Мешанинов Иван Ивановичта Ленинэй орден ба „Хадуур ба Балта“ гэжэ алтан медаль барюулгатайгаар Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1945 оной июниин 10.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Академик Мусхелишвили Николай Ивановичта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Механикын, илангаяа уян байха теориин талаар гайхамшаг ехэ научна габьятай байһанайнь түлөө, мүн тэрэшэлэн научна кадрнуудые һурган бэлдэхэ тушаа олон жэл соо ашагтай туһатайгаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, академик Мусхелишвили Николай Ивановичта Ленинэй орден ба „Хадуур ба Балта„ гэжэ алтан медаль барюулгатайгаар Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1945 оной июниин 10.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Академик Виноградов Иван Матвеевичтэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Математикын талаар, гайхамшаг ехэ научна габьятай байһанайнь түлөө, тоо бодолгын айхабтар ехэ аналитическа аргануудые зохёон олоһоной ба математигуудай кадрнуудые һурган бэлдэхэ тушаа олон жэл соо ашагтай туһатайгаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө академик Виноградов Иван Матвеевичтэ Ленинэй орден болон „Хадуур ба Балта“ гэжэ алтан медаль барюулгатайгаар Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1945 оной июниин 10.

Маршал Г. К. Жуков ба А. Я. Вышинский гэгшэдэй хэһэн пресс-конференци

БЕРЛИН, июниин 9. (ТАСС). Эндэ Германидахи советскэ эзэмдэлгын сэрэгүүдэй Главнокомандалагша Г. К. Жуков ба Гадаада Хэрэгүүдэй Наркомэй орлогшо А. Я. Вышинский гэгшэдэйдэ советскэ ба хариин корреспондентнүүдэй пресс-конференци болобо. Маршал Жуков болбол хэдэн олон асуудалнуудта харюу үгэбэ, тэдэ асуудалнуудые английска, американска, канадска ба французска бүлэг корреспондентнүүд бэшэжэ һураһан байгаа.

—Союзна хиналтын комиссиин зорилгонууд сооһоо ямарыень гол шухала гэжэ тоолонот, тиин Германи тушаа дүрбэн державануудай юрэнхы политикые саашадань хайшан гэжэ хүгжөөхэ гэжэ бодонот гэжэ намһаа асуунад,—гэжэ Г. К. Жуков хэлэбэ. Энэ асуудал хадаа хиналтын совет тухай манай һонин хэблэлдэ гараһан мэдээсэлнүүд дээрэһээ тодо һонор байна. Энээн тушаа тусгаар тиимэ ямаршье һанал бодолнууд намда байхагүй.

—Намһаа һураһан хоёрдохи асуудалынь иимэ,—гэжэ Маршал саашань хэлэнэ:

Берлинэй түлөө болоһон һүүлшын тулалдаанууд тухай мүнөө хүртэр хэблэлдэ гараагүй байһан зарим нэгэн зүйлнүүдые тодорхойлон хэлэжэ болохо гээшэ гү?

—Берлинэй түлөө болоһон тулалдаан хадаа шиидхэхы шанартай байһан юм. Бидэнэр тэрэниие хэхын тула тон өхэ бэлэдхэл хэһэн байнабди. Түгэсхэлэй шанартай энэ тулалдаае хэхын зорилгоор зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хэрэгтэй болохо хирээрнь хүсэд татажа асарһан ба тэрэ операциие лаб байса бодожо үзэһэн байгаабди. Бидэнэр дайсанай эсэргүүсэлтые тэн богони болзор соо нуга даража, Берлиниие түргэнөөр эзэлэн абахада хэды шэнээн зэбсэг техникэ—авиаци, танкнууд, артиллери хэрэгтэй болохо байгааб, тэды шэнээниие татажа асарһан байнабди. Энэ операци болбол бүхы талаараа тон нарин нягтаар бэлдэглэһэн байгаа. Бүхы түрэлэй сэрэгүүдэй хоорондоо харилсан тэмсэхэ хэрэгтэнь түсхай анхарал табиглаһан бэлэй. Энэл берлинскэ шэглэлтэдэ бидэнэй сохилто хэхыемнай дайсан хүлеэжэ байна бэзэ гэжэ багсаагаад, тэрэ сохилтые хайшан гэжэ гэнтэ хэхэ тухай бидэнэр нилээн, бодожо үзэһэн байнабди. Немецүүдтэ үргэн ехэ хэмжээнэй гэнтын сохилто хэхын тулада би, командалагшын хүбида, бүхы фронт дээрэ һүниин сагай гэнтын атака хэхэ аргые шэлэжэ абаһан байгааб. Түбхын түрүүндэ бидэнэр артиллерийскэ һүниин буудалга хэһэн байгаабди. Плендэ орогшодой хэлэһэнэй ёһоор, иимэ буудалга болохо юм гэжэ немецүүд ойндоошье оруулаагүй байха юм. Һүниин сагта ябуулгаа хэхыемнай тэдэнэр багсааһаншье байгаа һаа, энэ хадаа главна атака болохо юм гэжэ һанаагүй байгаа. Артиллерийскэ буудалга хэһэнэй һүүлээр танкова һүниин атака хэһэн байгаабди. Энэ атака хэхын тула артиллериин ба миномёдуудай хорин хоёр мянган аматай буунуудаар дэмжэлгэ үзүүлжэ, дүрбэ мянгаһаа үлүүтэй танкнуудые табиһан байгаабди. Үшөө харанхы һүни байхада ниидэжэ эхилһэн дүрбэ—таба мянган самолёдууд тэрэ сохилтодо агаарһаа дэмжэлгэ үзүүлжэ байгаа. Авиаци болбол байлдаанай газар дээгүүр уһанай долгин шэнгеэр ниидэжэ байгаа һэн. Һүниндөө мянган бомбардировщигууд үнгэрөө. Бэшэниинь—үглөөгүүр ба үдэртөө ниидэһэн юм. Нэгэ сүүдхын турша соо арбан таба мянгаһаа үлүүтэй ниидэлгэ болоһон байна. Һүни ябаһан танкнуудай зүг шэгэ мэдэхэдэнь туһалхын тулада мүнөө болтор хэнэйшье хэрэглэжэ үзөөгүй байһан аргые—прожектороор гэрэл үгэхэ аргые ашаглаһан байнабди.

Энэ хадаа апрелиин 20-ой һүниин 4 час багта болоһон юм. Энэ шэнэ аргые хэрэглэхэдээ гансахан танкнууд ба ябган сэрэгшэдэйнгээ харгые гэрэлтүүлжэ үгэхэ тэды бэшэ, мүн баһа дайсаниие һохор болгожо, мэргэнээр буудуулхагүй гэһэн байгаабди.

«Хэды прожекторнууд байгааб?»

—Хоёр зууһаа үлүүтэй.

«Ямар газарнуудта?

—Главна сохилтонуудай шэглэлтэнүүд дээрэ 200 метр бүхэндэ. Тиин главна сохилтонууд хадаа олон зүгһөө хэгдэһэн байгаа гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй. Бидэнэй түсэблэһэнэй ёһоор манай атака хадаа дайсанда гэнтын, сошордолой атака болоо. Немецүүд иимэ ехэ хүсэн түгэс сохилтые хүлеэгээгүй байжа. Тэдэнэй үзүүлһэн эсэргүүсэлтэ түргэнөөр нуга дарагдаһан бэлэй. Хамгаалалгамнай тэсэбэгүй гэжэ хараад, дайсан болбол Берлинэй районд байһан бүхы резервнүүдые бэеэ хамгаалхын тулада хаяһан ба Берлинэйнгээ гарнизоной ангиие шье татажа абаһан байха юм. Дайсан хадаа Берлинэй обороноһоо абажа эльгээһэн резервнүүдээрээ бидэниие тогтоохо гэжэ бодоһон байгаа. Тиин энэнь эгээл ехэ алдуунь болоно. Ерэжэ ябаһан дайсанай резервнүүд үгталгын тулалдаанууд соо агаарһаа болоод манай танкнуудаар бута сохигдоһон байгаа. Советскэ сэрэгүүдэй Берлин худар ороходонь, городой хамгаалгын хэдэ-хэдэн газарнууд хооһон байһан юм. Тодорхойлон хэлэбэл, дайсанай зенитнэ хамгаалалга хооһорһон байжа, манай авиаци доогуур ниидэхэ аргатай болоһон байгаа. Берлинэй районһоо сэрэгүүдые гаргажа, түрүүн бэлдэһэн обороноёо һуларуулһан дээрэһээ дайсан болбол манай сохилтые тэсэжэ шадаагүй. Немецүүдэй берлинскэ операци хэхэдэ хахад миллионһоо үлүүтэй сэрэгүүд хабаадалсаһан байна. Тэрээнһээ 300 мянгаһаа үлүүтэйнь бидэндэ плендэ ороһон. 150 мянга хүрхэгүй хүнүүдынь алагдаһан, бэшэниинь тэрьедэһэн байгаа. Берлинскэ операци хадаа темпынгээшье талаар, мүн эрдэм шатабариинтаашье талаар яһала һайнаар үнгэрөө гэжэ бидэнэр тоолонобди (тэндэ һууһан хүнүүд хүдэлэн байжа энеэлдэнэ). Манай сэрэгүүд энэ тулалдаан дээрэһээ олон һургаал хэжэ абаа, һүниин операцинуудые хэхэ баян дуршэл оложо абаа.

Гурбадахи асуудал: «Берлиниие хайшан гэжэ хинан захиржа байха гэжэ бодонот?»

—Ехэ Берлиниие хүтэлхын тулада союз хоорондын комендатура бии болгохо гэжэ һанагдана.

«Улаан Арми ба немецкэ арад зоной хоорондо хубиин ямар харилсаанууд байжа болохо юм? Немецкэ арад зоной союзнигуудтай шударгуу хани барисаатай байжа болохо аргые ямараар харанаб ши?» гэһэн байна.

—Түрүүлэн, һүүлшын асуудалда харюусахамни. Манайхинтай германска арад зоной харилсаатай байха болоод мүн союзна арадуудтай харилсаатай байха ябадалынь немецүүдэй өөһэдөө ямараар байха дээрэһээнь дулдыдаха болоно гэжэ тоолоноб. Германиин диилдэһэн ушарһаа гараһан зүб тобшололнуудые үтэр түргэнөөр хэхэ тумаань бүри дээрэ байха. Улаан Армиин ба немецкэ улад зоной хоорондохи харилсааниинь эзэмдэлгын тон хатуу ёһо гурим дээрэһээ гараха байна.

—Бидэнэр энэ асуудалые табихадаа эндэхи нютагай улад зон болоод Улаан Армиин хоорондоо барисаатай байхань зүбшөөгдөө гээшэ гү, гэжэ мэдэхээ һанаһан байгаабди—гэжэ «Санди Таймс» гэжэ английска газетын корреспондент А. Верт гэгшэ хэлэбэ.

—Эзэмдэлгын тон хатуу ёһо гурим сахиха гээшэ юрдөөшье ойлгоотой байха ёһотой,—гэжэ Маршал Жуков харюусана.

Асуудал: «Сэрэгэй гэмтэ ябадал хэгшэдые сүүдэлхээр бэлдэжэ байна гээшэ гүт?»

—Тиигэнгүй яаха гээшэб.

«Болзорынь хэзээб?»

—Бидэнэр шиидхэбэри гаргаха ябадалые унжагайруулагшад бэшэбди, харин бидэнэр энэ асуудалые түргэнөөр шиидхэхые хүсэгшэд гээшэбди.

«Улаан Армида алба хэгшэдые тараажа табиха болоһон тухай та хэлэжэ шадаха байна гээшэ гүт?»

—Европодохи дайн сэрэг дүүрэбэ. Энэ асуудал мүнөө бидэнэй урда табигдаад байһан хадань тэрэниие шэнжэлэн үзэжэ байнабди.

«Сүлөөтэ Германи» гэжэ комитет контрольно соведэй хүдэлмэридэнь ямар нэгэн туһаламжа үзүүлжэ шадаха байгаа гү?»

—Энэ асуудалые шухала бэшэ дээрэ тоолоно. Тиин «Германиин экономическэ зэбсэгыень хураахы тушаа ямар хэмжээ абтаха ёһотойб?» гэжэ намда бэшэгээр дамжуулһан эгээн һүүлшын асуудал бии байна гэжэ Маршал хэлэбэ. Би болбол Крымскэ конференциин шиидхэбэринүүд болон Германиин диилдэһэн тухай Декларациие хүсэд һайшаан зүбшөөнэб. Юрэ хэлэхэ юм болоо һаа, Германи гээшэ добтолон эрохо сэрэгтэй держава болоод хэзээшье үндыжэ шадахагүй болгоохо хэрэгтэй.

Корреспондентнүүдэй эртэнһээ бэлдэһэн асуудалнуудта Маршал Жуковай харюусаһанайнь һүүлээр бусад хэдэн асуудалнууд табигдаһан байха юм.

«Берлиндэ хариин гүрэнүүдэй корреспондентнүүдые саг үргэлжэ байлгажа болохо гэжэ тоолоно гүт?»

—Хэблэл газетэнүүд, тэрэ тоодо хариин хэблэлшье, ниитын хүдэлмэридэ туһа хүргэжэ болохо байһаниинь мэдээжэ.

«Хариин гүрэнэй корреспондентнүүдэй саг үргэлжэ хүдэлмэрилхөөр тэдэниие эндэ асархын тулада ямар нэгэн хэмжээ абтажа байна гээшэ гү?»

—Бидэнэр саашадаа хэхэ хүдэлмэри тухайгаа Деклараци дээрэ мэнэ һаяхан гараа табяад байнабди, тиин эдэ асуудалнууд манай союзнигуудай зүгһөөшье, бидэнэй зүгһөөшье үшөө табигдаадүй.

«Дейли Телеграф» гэжэ лондонско газетын корреспондент Дж. Фишер гэгшэ: «Сэрэгэй гэмтэ ябадал хэгшэдые сүүдэлхэ процесстэ хэблэл газетэнүүдэй корреспондентнүүд орохо байха гү?»—гэжэ асууба.

—Мүнөө хэлэхэнь бэрхэтэй байна, зүгөөр манайдашье мүн союзнигуудайшье эдэ процессүүдые элитэ нээмэлээр хэдэг байгаа һаань туһатай байха һэн гэжэ Маршал харюусаба.

—Советскэ болоод хариин хэблэл газетэнүүдтэ нээлтэтэй байһан харьковска процесстэл адли байхаушартай,—гэжэ А. Я. Вышинский хэлэнэ.

«Гитлерэй яашаһан тухай танда ямар нэгэн һанал бодол бии гээшэ гү?» гэһэн асуудалые корреспондент Ал. Верт гэгшэ Маршалда табиба.

—Ушар байдалынь угаа таамаг байна. Немецкэ главнокомандалагшын адъютантнуудай абажа ябаһан аад, бидэнэй олоһон дневнигүүд дээрэһээ хараад үзэхэдэ, Берлинэй унахаһаа хоёр үдэр урда тээ Гитлер киноакториса Ева Браун гэгшээр һамга хэһэн байгаа. Тиигээд Гитлерэй яаһаниинь шье мэдэгдэхэгүй туладань би юуншье гэжэ хэлэжэ шадахагүйб. Эгээ һүүлшын сагта Гитлер Берлинһээ ниидэн арилжа шадаха байгаа, яахадааб гэхэдэ ниидэлгын харгынууд бии байһан хадань тиимэ аргатай байба.

Корреспондентнүүдэй гүйлтаар Г. К. Жуков өөрынгөө биографиие хураангыгаар хөөрэжэ үгэбэ. Иигэжэ хөөрэхэ үедэнь тэндэ байлсагшад хэдэн олон нэмэлтэ асуудалнуудые Маршалда табиһан байна.

«Алас Дурана зүгтэ дай хэһэн дүй дуршэл тухайгаа хөөрэжэ үгыт?»—гэбэ.

—Алас Дурана зүгтэ би ябаагүй һэм, харин Монголдо—Халхын Голдо ябаһан хүм. Энэ хадаа нэгэ газарта тогтожо хэгдэһэн байлдаан бэлэй, тиимэ хадаа тусгаар һонирхолтой байха гээшэ аал даа, энэ хадаа угаа олон танк болон авиациие табижа хэһэн операци хадаа гансал оперативна талаар һонирхолтой байжа болохо. Энэ байлдаанай операци оройдоо арбан үдэр соо үргэлжэлжэ, тэрээн соогуур 6-дахи японско арми бэһэлэгдээд үй бута сохигдоһон юм.

«Немецүүдые гү, али японтониие хэниинь үлүү хүсэтэй дайсан гэжэ тоолохо байнабта?»

—Мүнөө дайсан бэлохоор немецүүд үгы болонхой, зүгөөр хэрбэ урданай байдал тухай хэлэхэ юм болоо һаа, тэрэ сагта немецүүд техническэ талаараа японтонһоо булюу хүсэтэй байһан юм. Тиин мүнөө үедэ японско солдадай ямар байһан тухай хэлэхэнь бэрхэтэй, юундэб гэхэдэ тэрэ гэһэнһээ хойшо ушар байдал хубилжа тад ондоо болонхой гэжэ Маршал хэлэнэ.

«Дейли Уоркер» гэжэ газетын корреспондент Д. Гиббонс гэгшэ Маршал Жуковто иимэ асуудал табиба:

«Берлинэй обороные Москвагай оборонотой ямараар сасуулха байнат?»

—Эндэ яагаадшье сасуулжа боломоор бэшэ. Немецүүд Одер мүрэн дээрэ манда хяа һамна сохигдоод, Берлиндэ эсэслэн дарагдаа. Тиихэдэ советскэ столицые аршалан хамгаалхаар моральна хүсэтэй ба техническэ зэмсэгээр һайн сэрэгүүд гаража ерэһэн байха. Энээнэй ашаар бидэнэр бэеэ аршалхаһаа байтагай, харин немецүүдтэ шиидхэхы шанга контрсохилто хэжэ шадаха байгаабди.—энэ хадаа манайхинай түсэб соо ороһоһон юм. Берлинэй оршондо болоод бусад ондоо участогуудай дээрэшье немецүүд хосоржо һалаха дээрээ тиимэ булюу хүсэгүй байшоо.

«Танай толгойлон хүтэлжэ байһан дайнай операцинуудта Маршал Сталин үдэр бүри эршэмтэйгээр хабаадалсадаг байгаа гээшэ гү?»—гэжэ «Таймс» газетын корреспондент Р. Паркер гэгшэ асууба.

—Маршал Сталин болбол советско-германска фронтын хамаг бүхы участогуудые, тэдэнэй дундань минии байһан участогыешье, үдэр бүриидэ тодо һэнороор хүтэлжэ байгаа һэн,—гэжэ Г. К. Жуков харюусаа.

Е. КАПЛАНСКИЙ.
А. ПОЛТОРАЦКИЙ.

Загаһанай ажалтай колхозуудые бүхэжүүлхэ тухай

★

П. КОПЫЛОВ, Рыбакколхозсоюзай оргбюрогой түрүүлэгшэ.

★ ★

Манай республикын загаһанай ажалтай колхозууд тон залуухан организацида тоологдоно. Юундэб гэхэдэ, эдэ колхозууд болбол загаһанай ажалтай колхозуудай уставта оройдоо 1943 оной эхеэр ороһон байна.

Загаһанай ажалтай колхозууд болбол өөрынгөө ажахын ба экономическа үндэһөөр хүдөө ажалай артельнүүдһээ ехэхэн илгаатай байна. Тиимэ колхозой үндэһэн ажахын һалбари имагта загаһа барилгаһаа дулдыдажа, хүдөө ажахы хадаа тэдэнэртэ туһалбариин удхатай ажахы болоно гэжэ загаһанай ажалтай колхозуудай жэшээтэ устав соо хэлэгдэнэ гэбэл:

а) загаһашад-колхознигуудые ба тэдэнэрэй бүлэнэрые хүдөө ажахын эдеэ хоолоор хангаха;

б) артелиингээ хамтын адуу малые, мүн артелиин членүүдэй үмсын мэдэлдэ байһан адуу малнуудые үбһэ тэжээлээр ба бэлшээреэр хангаха зорилготой.

Үнгэрэгшэ 1944 он хүртэр загаһанай ажалтай колхозууд өөһэдынгөө ажахые (газартаряалан ба малажал) урда мэтэ хүдөө ажалынь гол үндэһэ болгожо, загаһанай талаар гэл анхаралаа табидаггүй зантай байһан юм. Тиин, үнгэрэгшэ жэлһээ эхилжэ, илангаяа мүнөө жэлдэ тус колхозуудые имагта загаһа баридаг ажалтай болгохо талаар ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри хэгдэһэн юм. Энэ шухала хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэдэмнай ВКП(б)-гэй Обком болон БМАССР-эй Совнарком болбол ехэхэн туһаламжа үзүүлһэниинь тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Партиин Обком болон республикын правительство энэ асуудал тушаа тусхай шиидхэбэри гаргаһан юм. Тус шиидхэбэриин үндэһөөр хүдөө ажалда ябадаг хүдэлмэришэд сүлөөлэгдэжэ, гансахан лэ загаһанай ажалда табигдаһан байна.

Загаһанай үйлэдбэритэй артельнүүдээр хүдэлмэришэнэй хүсые зүбөөр эмхидхэхэ асуудал тушаа мүнөө жэл хүртэр анхарал оролдолгоёо табидаггүй байһан дээрэһээнь, загаһа бариха гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтэ бэелүүлэгдэдэггүй байгаа һэн. Олонхи загаһанай ажалтай колхозууд хабар-намарай үедэ өөһэдынгөө олонхи членүүдые хабарай тарилгада гү, али үбһэ хуряалга дээрэ олоор гаргаад, загаһа бариха түсэбөө саг болзор соонь дүүргэдэггүй байгаа.

Мүнөө тус артельнүүдээр загаһа барихын түлөө саг үргэлжэ хүдэлмэрилдэг бригада болон звенонууд бии болгогдожо тэдэнэртэ шухала хэрэгтэй зэр зэмсэгүүд, шэрэлгын хүсэ, онгосо болон флот үгтэнхэй. Мүн дүй дуршэлтэй бригадирнууд болон звеньеводуудые шэлэн абажа табихаһаа гадна, тэдэнэртэй нилээдгүй ехэ эмхидхэлэй хүдэлмэри хэгдэбэ.

Иимэ болохолоороо, загаһанай ажалтай колхозуудые улам саашадань эмхидхэлэй ба ажахын талаар бүхэжүүлхэ тушаа үндэһэн асуудал амжалтатайгаар шиидхэгдэбэ. Энэ мэтын эмхидхэлэй хэмжээ-ябуулгануудые үдэрһөө үдэр бүри нарижуулан, улам саашадань хэхэ гээшэ ехэхэн удхашанартай хэрэг болоно. Мүнөө жэлдэ загаһанай ажалтай артельнүүдээр жэлэй тоосоонуудые зохёохо хүдэлмэри урда-урда жэлэйхидэ орходоо нилээдгүй эмхитэйгээр үнгэргэгдөө. Бүхы колхозуудаар тоосоото-һунгуулиин суглаанууд үнгэргэгдэжэ, тус суглаанууд дээрэ шүүмжэлэлгэ үргэнөөр эрхилэгдэжэ, колхозуудай правлениинүүдэй болон шалгадтын комиссинуудай хүдэлмэридэхи дутуу дунда зүйлнүүд элируулэгдээд, тэрэнь мүнөө усадхагдажа байна.

Тэрэшэлэн Рыбакколхозсоюзай правлени болбол колхозуудай жэлэй тоосоонуудые саг болзор соонь баталхаһаа гадна, тэдэнэй хүдэлмэридэхи дутуу дунда зүйлнүүдые заларуулан заһажа үгэһэн байха юм.

Гэбэшье, манай хүдэлмэридэ дутуу дунда зүйлнүүд яһала олон бии. Зарим артельнүүдэй түрүүлэгшэнэр өөһэдынгөө гол анхаралые хүдөө ажахы тушаа табяад, загаһа бариха хүдэлмэреэ мартадаг зантай байһаар. Мүнөө тус артельнүүдэй түрүүлэгшэнэр болбол өөһэдынгөө 80 процент сагые имагта загаһа бариха ажал тушаа хандуулха үүргэтэй болоно.

Зарим холын аймагуудай, жэшээлхэдэ, Хойто-Байгалай аймагай загаһанай ажалтай артельнүүдтэ Рыбакколхозсоюз бодото туһаламжа үзүүлдэггүй байгаа һэн. Тиин, энэ жэлдэ хоёр инструкторнууд болон нэгэ бухгалтер тэдэнэртэ туһаламжа үзүүлхын тулада саг үргэлжэ хүдэлмэрилхөөр эльгээгдэбэ.

Иигэжэ загаһанай ажалтай артельнүүдые ажахын ба эмхидхэлэй талаар бүхэжүүлхэ хэмжээ-ябуулгануудые хэжэ, загаһашадай дунда социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлжэ шадаһанайнгаа ашаар, бидэнэр 1945 оной нэгэдэхи квартал соо түсэбһөө гадуур 2.015 центнер эрхим һайн шанартай загаһа Эхэ орондоо тушааһан байнабди. Загаһанай ажалтай 18 колхоз нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые үзүүлэн дүүргээд, тэдэнэй 16-иинь үнэтэ шагнал абахаар табигдаба.

Тэрээнһээ гадна, байгша оной июниин 1-эй мэдээгээр загаһанай ажалтай 6 колхоз хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргэбэ. Иимэ ехэ амжалтануудые эдэ колхозууд имагта өөһэдынгөө ажал хүдэлмэриие зүбөөр табижа, социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэйнгээ ашаар туйлажа шадабад. Мүнөө жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө, тиимэһээ һара бүхэндэ, квартал бүхэндэ загаһа бариха гүрэнэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ зорилготойгоор социалистическэ мүрысөөе колхоз болон бригада бүхэнэй хоорондо үргэн далайсатайгаар ябуулха шухала.

Түрүүшынгээ амжалтануудаар һанаагаа амарангүй, загаһанай ажалтай артельнүүдые улам саашадань ажахын ба эмхидхэлэй талаар бүхэжүүлхэ, социалистическэ мүрысөөнэй сог залые үшөө үргэнөөр бадаруулжа, Эхэ орондоо элбэг дэлбэг загаһа үгэхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ ёһотойбди. Загаһа бариха жэлэй түсэб Сталинска Конституциин һайндэртэ бүримүһэн дүүргэгдэһэн байха ёһотой.

Загаһа бариха шиидхэхы үдэрнүүдтэ мүнөө ороод байхадаа бидэнэр өөһэдынгөө бүхы хүсэ шадалые энэ хэрэгтэ зорюулха үүргэтэйбди. Колхоз, МРС болон Рыбакколхозсоюзай бүхы инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые энэ гэһээр загаһашадай бригада болон звенонуудта тэмилжэ, тэдэнэр үдэр бүри бодото туһаламжа үзүүлжэ, загаһа барилгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэхэ уялгатай.

Дайн сэрэгэй ушаруулһан һандарал хохидолые һэргээн бодхохын түлөө айхабтар ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Тиимэһээ загаһашад бүхэн Эхэ орондоо шадаалһаа ехээр загаһа үгэхын түлөө унаһан малгайгаа абангүйгөөр тэмсэхэ ёһотой.

Харюусалгата редакторай орлогшо Д. ЛУБСАНОВ.

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ. ул. Ленина, 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ. Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. ответ. редактора—7-89, ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной жизни и промышленности—7-89, сельского хозяйства—6-03, писем и переводов—6-03 (2 зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.).

Н—00375. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5.500.